KAN MAN KLIPPE EN LEVERPOSTEJMAD OVER?

Odden vuggestue og børnehave Odsherred Kommune

Med 52 års pædagogisk erfaring med de mindste børn bag sig, siger Pia Edsberg: Sats på dagligdagens mange muligheder – brug naturmaterialer, drop plastic, grib nuet, ha' fokus på børnenes processer og eksperimenter

Samtale med pædagog og pædagogisk leder, Pia Edsberg

Pia Edsberg har arbejdet med børn i 52 år, mest med de mindste. Været leder af to vuggestuer frem til 1990, derefter leder af en integreret institution fra 1990-2010. De sidste 9 år pædagogisk leder i Sj. Odde, fordi hun havde lyst til at komme tættere på børnene igen. Hun har undervist, skrevet til 0-14 og andre tidsskrifter, været medforfatter af bogen 'Vuggestuekultur'.

Ryd dagtilbuddet for alle de kunstige materialer!

"Da jeg blev leder på Sj. Odde for ni år siden, startede vi med at smide næsten alt ud, der var lavet af plastik. Jeg har altid lagt vægt på naturmaterialer, trælegetøj og klodser, som de kan bygge med og altså alt det, som vi førhen kaldte for pædagogisk legetøj – noget der kan mere end én ting. Og lavet af naturmateriale, der appellerer til børnenes fantasi.

Jeg synes, det er at undervurdere børnenes evne til at sanse og deres evne til at opfatte, hvad der er kvalitet og hvad der ikke er kvalitet. Og vi kan jo også se, at når børnene har materialer, der er kvalitet, så er de optagede af det meget længere tid og de fordyber sig på en helt anden måde."

Sats på autentiske aktiviteter og grib nuet

"En dag hvor jeg var på vej til arbejde, plukkede jeg en stor buket vild kørvel, og i institutionen satte jeg den selvfølgelig i en vase på et bord. Nogle af de 2-3 årige skulle til at klippe og så tænkte jeg, at de kunne jo ligeså godt klippe i de der blomster. Det gjorde de så og undervejs udvidede jeg aktiviteten med, at de også klippede i noget purløg, vi havde samt i nogle andre krydderurter. De fik også knive og begyndte at skære agurker. En glasskål med vand blev sat frem og de begyndte at blande det hele op i vandet.

Det tør jeg godt kalde en autentisk aktivitet. Og det var en oplevelse at se de børn arbejde langt mere en halv time og være optaget af at klippe stilke på blomster og det sådan lidt sprøde, crispyagtige - det gav dem bare noget helt særligt. Og duften i lokalet var pragtfuld!

Jeg mener, denne type aktiviteter skal fylde meget i hverdagen. Skære en fisk op, plukke ænder og se hvad der gemmer sig indeni, føle på indvolde, mærke dufte, fjer der ikke kan komme af fingrene, fordi de er blevet fedtede af blodet. Børnenes optagethed af det er jo langt større, end hvis vi sidder og lægger et puslespil.

Der er jo et væld af materialer i naturen med en høj grad af genkendelighed og af sanselighed. Det der er direkte modsat høj kvalitet for mig, er at små børn bliver sat til at klistre eller male noget på en paptallerken. Jeg ville aldrig nogensinde byde et barn at sidde og klistre kulørte træpinde på en paptallerken."

Børnene er optaget af processen langt mere end af produktet

"Tag nu eksemplet hvor børnene arbejder med ler fra Huskunstnerprojektet. Se på de to fotos fra det (side 20). Børnene er tydeligt optagede af den plasticitet, der er i leret, og at de kan forme det og de kan lave spor i det.

I den proces hvor vi arbejdede med ler, fik de muligheder for at bruge alle mulige redskaber. De kørte med traktor og bil hen over leret, de prikkede i det med mange forskellige redskaber, de æltede det hele sammen - så forsvandt det og så startede de forfra!

Helt parallelt med ler-eksemplet er det, når børnene maler. De er jo i processen og når man som voksen kan synes, at 'nu er det altså bare blevet til et rigtig fint billede', så begynder de at male det over og blande farverne og så er det hele brunt. Lidt efter er der mange farver.

0-14 2/2019

Et vuggestuebarn har lavet en stor klump med blandt andet en legetøjs-traktor og er spændt på at se, hvordan den ser ud, når den er blevet brændt. Fra projekt Huskunstnerprojektet 'På træk'

"Vi havde blandet frugtfarve i vandet og frosset til isklumper, som børnene kunne male med på akvarelpapir. De kunne mærke isen smelte mellem fingrene og se farven på papiret. De kunne smage alt imens de delte og forhandlede om isklumperne."

Børnene har jo ikke et mål for øje, når de bevæger sig ud i de kreative aktiviteter. De er procesorienterede og de arbejder sanseligt. De tænker jo ikke, at det er et billede, en voksen måske gerne vil hænge op på væggen. Det mål har de slet ikke for øje.

De voksne har stillet materialer frem, de voksne har tænkt tanker om, hvad kan børnene bruge det her materiale til. De voksne har sat *rammerne,* men overlader det så til børnene at finde ud af, hvordan de vil bruge det og de voksne skal gøre op med sig selv at de ikke må have et snævert produkt som mål.

Men i andre sammenhænge kan det bestemt være en god ide. Hvis vi eksempelvis vil have noget frem, som har med børnenes liv at gøre, så kan jeg godt finde på at tilbyde børnene et nyt papir, eller tage initiativer som kan ændre retningen en smule for dem. Sådan at børnene kan spejle sig i det og kan se, at det ligner noget, de har set og oplevet."

Man kan synge 'Mariehønen Evigglad' på mange kreative måder

"Lige i denne udgave kan man jo ikke gøre det hele året, men man kan i hvert fald i den periode, hvor der er rabarber og hvor de kan smage på dem, mærke på rababerbladet og bagefter så synge sangen for på den måde at *give mening* via konkreter.

Efterfølgende var nogle børn i værkstedet, hvor vi havde lagt papir på hele bordet. Her ma-

"Sådan kan 'Mariehønen Evigglad' også se ud!"

lede de på rabarberbladene og lavede tryk. På den måde efterfulgtes sang, sprog og sansning af kropslig aktivitet.

Vores samling, eller rundkreds som vi kalder det, for det er jo faktisk sådan vi sidder, er i høj grad præget af improvisationer, bevægelse. Som hjælp til at understøtte sproget, har vi forskellige kasser med konkreter til hver sang. Alle børn får sit "konkret". For eksempel er der en mariehøne og et sneglehus til hvert barn, så alle har mulighed for at agere, når vi synger.

Men i udgangspunktet havde vi altså et stort stykke papir, som fyldte hele bordet og så malede de på det og lagde ting ovenpå på. De brugte hele kroppen og fik udfoldet sig på den måde. Man kan kalde det at skabe sammenhæng i aktiviteterne og med en vi-du i processen. Plus at sanserne var aktive. De smagte på rabarberne og opdagede at de var lidt sure.

Til sidst lavede vi et tryk, men alle disse handlinger foregik ikke som en lineær proces fra sang til at smage og så trykke, fordi det var en del af en samling og en rundkreds med en masse improvisationer. Vores samlinger er normalt præget af bevægelse og kropslig udfoldelse og af at holde det musiske i hævd. Vi prøver undervejs at sikre, at børnene er klar. Og når vi taler om de 2-3 årige, så er det jo ofte muligt at få et svar. Man kan simpelthen spørge dem."

Man kan spise madpakker på mange måder – og eksperimentere med det sanselige

"Vi har ikke bespisning hos os, så børnene har madpakker med. Eftermiddagsmåltidet har været et tilbud hos os, og med det sigte at det var en pædagogik aktivitet. Vi oplever, at børnene står i kø for at være med, store som små. De skærer og skræller og river og blander og måler, de kan jo alt, hvis man guider dem på den rigtige måde.

Samtidig kan nogen af de store hjælpe de lidt mindre. Altså det har jeg da også brugt i billedkunst, hvor vi har haft nogen af de store, som så har hjulpet dem, der er mindre. Hos os kan alle være med.

Vi ville gerne have, at børnene skulle være mere selvhjulpne omkring deres madpakke. De har nemlig ofte rigtig mange små ting med, som skal åbnes og pakkes ud og pludselig opdagede vi os selv være på farten rundt om bordet for at hjælpe de her børn. Og så sagde jeg, det går bare ikke det her, vi bliver nødt til at finde ud af noget.

Så satte vi skarpe grøntsagsknive og sakse på bordet og havde jo tænkt, at de skulle klippe posen op med figenstænger, og den slags. Men der var faktisk nogle børn, der begyndte at klippe i maden (og mindst fire børn lærte at klippe på den måde!). De klippede leverpostej-maden og anden mad over og delte med hinanden. De var vildt optaget af det i flere dage!"

Pædagogik findes i det hele taget meget i de mange daglige aktiviteter

"De daglige gøremål, som nu jo er blevet teoretiseret og kaldt for rutiner, er et godt sted at sætte ind, også hvis man i en periode er presset på ressourcer. Der er så mange muligheder for at skabe et rum for børnenes deltagelse, initiativer og eksperimenter.

Tænk hvor meget de kan få lov til at eksperimentere med vand, hvis de bare kan få lov til at vaske borde hver dag. Engang hvor de skulle vaske borde af, hentede jeg nogle skuresvampe, sådan en hel stang fra Ikea, og det udviklede sig til, at de fandt ud af at sætte de der våde svampe på vinduerne. Så sad de fast der i rigtig lang tid og børnene eksperimenterede med det vakuum det dannede, når de pressede svampene på vinduerne.

Sådan en aktivitet kan man jo ikke tilrettelægge flere dage før som voksen, der må man gribe nuet. Og der er rigtig mange muligheder for at gribe nuet i de daglige gøremål eller i rutinerne.

Den voksne skal se mulighederne, lægge omstændighederne tilrette og forstå børnenes initiativer."

Nordskolen, Odden
Vuggestuen og Børnehaven
Skoletoften 7
4583 Sj. Odde
Tlf. 59 66 63 92 - Mail: pieds@odsherred.dk

Efterårskonferencen i København: Torsdag/Fredag den 21./22. nov. 2019

Vi inviterer til superkonference om

DE 1-ÅRIGE

Du bliver præsenteret for blandt andet eksempler på og får opdateret din viden om:

- **de 1-åriges hjerne og dens udvikling**
- **de 1-åriges relationer og deres leg/legehjerne**
- **de 1-årige og modtagelsen af dem i dagtilbud**
- **de 1-årige og deres sproglige udvikling**

(fokus er hele tiden de 1.årige – men vi går lidt frem og tilbage; fra 8 mdr. op til 20 mdr. cirka)

- du får oplæg fra kapaciteter som:
Charlotte Ringsmose, Ole Henrik Hansen, Pia Thomsen, Ann Elisabeth Knudsen, Rikke Gaard, Johanne Smit-Nielsen, Jørgen Lyhne
(alle med specialviden om netop de 1.årige)

DANSK PÆDAGOGISK FORUM